

SEYYİT TURAK'IN HACI BEKTAŞ'IN DOĞUMU VE HAYATI HAKKINDAKİ ESERİ

İsmail Hakkı AKSOYAK*

Özet

Hacı Bektaş Veli'nin kimliği, nesebi, doğumu, hayatı ile ilgili kimi konularda birtakım belirsizlikler mevcuttur. Onunla ilgili bilgiler için en geniş kaynak durumundaki Velayetname ile tarih ve biyografi kitapları arasında, verilen bilgiler bakımından, tutarsızlıklar bulunmaktadır. Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Kitaplığı 2724 numaraya kayıtlı eserin içerisinde yer alan Turak Seyyid'e ait bir risalede Hacı Bektaş Veli'nin doğumu, nesebi, çocukları, Anadolu'ya gelişi ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Eserin sonundaki kimi ifadelerden müellifin "Turak" isminde bir kişi olduğu anlaşılmaktadır. Yine sonda O'nun Hasan Baba isminde bir müridin dervişi olduğu ve eserini ona ithafen yazdığı bilgisini vermektedir. Eserde ağırlıklı olarak Hacı Bektaş Veli'nin doğumu ve Anadolu'ya gelişi anlatılmıştır. Anadolu yolculuğu sırasında gösterdiği kerametler üzerinde de ayrıntılı bir şekilde durulmuş, bu anlatım sırasında Hacı Bektaş'ın bir insan ve veli olarak sahip olduğu nitelikler sıralanmıştır. Hacı Bektaş Veli'nin doğumu, nesebi, veliliği, yüce kişiliği, temiz ahlakı, "Hünkâr, Hacı" olarak anılmasının sebepleri, kimi kerametleri, Anadolu'ya gelişi, Bektaşilik adap ve erkânı gibi konular işlenmiştir. Velayetname'de de yer alan olaylar/konular, söz konusu eserde kimi farklılıklarla, birbirinden bağımsız anlatılar şeklinde, yedi başlık altında işlenmiştir. Eserin doğrudan Velayetname'den özetlenmediğini gösteren kimi farklılıklar da bulunmaktadır. Yazarın üzerinde durduğu konularla bunları ele alış biçimi, onun üzerinde ihtilaf bulunan meselelere değinmek ve bunları açıklığa kavuşturmak amacı güttüğünü göstermektedir. Çalışmamızda söz konusu risalede yer alan bilgiler, özellikle Velayetname'dekilerle karşılaştırılarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hacı Bektaş Veli, Velayetname, Hacı Bektaş Veli'nin yaşamı ve kerametleri

SEYYIT TURAK'S BOOKLET ABOUT THE BIRTH AND LIFE OF HACI BEKTASH VELI

Abstract

There are uncertainties about the identity, breed, birth and life of Hacı Bektash Veli. There is some contradictive information about him between the most extensive source "Velayetname" and the other historical and biography books. A booklet, which can be found in Fatih Library under the record number 2724 in Süleymaniye Library, comprises some information about the life, breed and children of Hacı Bektash Veli, and also about his coming to Anatolia. From some expressions in the end part of the booklet it can be derived that the writer of it was a person called Turak. There is also information that he was a dervish guided by a murshid called Hasan Baba and he dedicated this book to his murshid. In the booklet mostly

* Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara/Türkiye, aksoyak@yahoo.com

Hacı Bektash's birth and his coming to Anatolia are narrated. Furthermore, his keramats at the time of his journey to Anatolia and his features as an ordinary man and as a saint are told in the narration. The subjects in the booklet can be listed as: Hacı Bektash's birth, his breed, his saintness, his pure character and morality, the reasons why he was called Hünkâr or Hacı, some of his keramats, his arrival to Anatolia, proprieties and principals of Bektashism. There are slight differences between this booklet and Velâyetname about the subjects or the events. The issues are presented under seven titles in the booklet. The differences between the two books indicate that the booklet isn't just a summary of Velâyetname. The writer of the booklet especially aims to discuss and clarify some issues that hadn't been solved until that time. In this article the information about Hacı Bektash Veli in Turak's booklet is evaluated by comparing with other knowledge especially with the knowledge in Velayetname.

Keywords: Hacı Bektash Veli, Velayetname, the life and keramats of Hajji Bektash Veli

Giriş

Hacı Bektaş Veli, Türk tasavvuf tarihinin önemli simalarından biri olarak geçmişten günümüze geniş bir coğrafyada çok geniş kitleleri etkilemiştir. Lokman Perende'den edindiği Hoca Ahmet Yesevî öğretisini, yine onun işaretiyle geldiği Anadolu coğrafyasında yaymıştır. Bu öğretiler bütünü, kendisinden sonra gelenler tarafından sistemleştirilerek onun adıyla tasavvufi bir yol biçimine dönüştürülmüştür. Yüzyıllar içerisinde başka bazı akımlarla birleşerek ve bunları bünyesinde eriteyerek günümüze kadar gelmiştir.

Kimi tarihî kaynaklarda Hacı Bektaş'la ilgili çeşitli bilgiler bulunmakla birlikte onun hayatına dair asıl bilgiler *Velayetname*'de bulunmaktadır. Hacı Bektaş'ın tasavvufi kimliği etrafında oluşturulmuş olan eserde, adından doğumuna, Anadolu'ya gelişine ve buradaki yaşamına kadar hayatının bütün evreleri efsanevi bir anlatım biçimiyle aktarılmıştır. Buna göre Hz. Ali soyundan gelen Hacı Bektaş Veli, Nişabur şehrinde, altıncı imam Musa Kazım neslinden olan Horasan hükümdarı Seyyid İbrahim-i Sâni ile Hatem Hatun'un evliliğinden doğmuştur. Lokman-ı Perende adlı bir mutasavvıf tarafından yetiştirilmiş ve Ahmet Yesevî'nin işaretiyle Anadolu'ya gelmiştir. Kırşehir civarındaki Sulucakarahöyük'e yerleşerek birçok derviş yetiştirmiş ve burada vefat etmiştir.

Velayetname, Hacı Bektaş hakkında doğru, yanlış, fakat hemen hepsi olağanüstü olayları ihtiva ettiğinden, bu eser, hiç şüphe yok ki kendisinden bir hayli sonra ve menkabevi hayatı, kendisini görenlerden duyanların daha sonrakilere eklentilerle bildirerek onlar tarafından da eklentilerle nakledilerek mayalanıp yoğrulduktan, Bektaşî geleneği adamakıllı meydana gelip dal budak saldıktan sonra, en erken 15. yüzyılın sonlarında, yazılmıştır (Gölpınarlı, 1990: XXIV, XXIX). Ancak bu süreçte, bütün efsanevi anlatımlarda olduğu gibi, yaşanan olaylara ilişkin gerçeklikler (öncelikle olayların tarihleri, sonra şahıs ve mekân isimleri) bir süre sonra belirsizleşmiştir.

Bu çerçevede Hacı Bektaş'ın tasavvufi kimliği etrafında oluşturulmuş olan menkabevi nitelikteki bu eserde, onun yaşadığı mekânlara ilişkin bilgiler bulunmakla birlikte doğumu, Anadolu'ya gelişi, ölümüne ilişkin bir tarihe yer verilmemiştir. Ancak başka bazı kaynaklarda yer alan bilgiler, onun 13. yüzyılda yaşadığına işaret etmektedir¹. *Velâyetname*'nin birden fazla nüshası bulunmakla birlikte bunlar çoğunlukla birbirinden istinsah edilmiş eserlerdir (bkz. Gölpınarlı, 1990: XXV-XXVII) ve aktarılan olaylar bakımından kimi farklılıklar bulunmaktadır. Sözlü gelenekte uzun süre doluşımda bulunmuş olan bütün eserlerde olduğu gibi Hacı Bektaş Veli'nin yaşamıyla ilgili anlatımlarda da farklı varyantlar ortaya çıkmıştır.

Çalışmamızın konusunu bu yolda meydana getirilmiş bir eser oluşturmaktadır. Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Kitaplığı 2724 numaraya kayıtlı eserin içerisinde yer alan Seyyit Turak'a ait 19 varaklık risale, esas itibarıyla Hacı Bektaş Veli'nin doğumu üzerine yazılmış olmakla birlikte onun yaşamıyla ilgili ihtilafli meseleleri konu edinmiştir.

İçerik

Eserin sonundaki kimi ifadelerden müellifle eserini yazılış amacı hakkında bilgiye ulaşmak mümkündür. “Bu zaif, hakîr, fakîr Turak Seyyid” şeklindeki kayıttan müellifin Turak isminde bir kişi olduğu anlaşılmaktadır. Yine “Hasan Baba Sultan'a gene kendi dervişi yadigâr yazdı.” ifadesi, onun Hasan Baba isminde bir mürşidin dervişi olduğu ve eserini ona ithafen yazdığı bilgisini vermektedir. Yazarla ilgili bundan başka bir bilgiye ulaşmak mümkün olmamıştır². Nüshanın başındaki bir temellük kaydında II. Mahmut (1785-1839) döneminde Haremeyn-i Şerifeyn Müfettişi olan Mustafa Tahir'in adı geçmektedir³. Ancak ne burada ne de eserin başka bir yerinde istinsah tarihini tespit etmeye yönelik olarak kullanılacak bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak metindeki arkaik kelime ve eklerin varlığı, eserin erken dönemde kaleme alındığını düşündürmektedir. 19 varaktan oluşan eserin her sayfası 15 satırdan oluşmaktadır. Harekeli nesihle yazılmış metinde kimi kelimelerin ve eklerin imlasında tutarsızlıklar bulunmaktadır.

Eserde, Hacı Bektaş Veli'nin doğumu, nesebi, veliliği, yüce kişiliği, temiz ahlakı, “Hünkâr, Hacı” olarak anılmasının sebepleri, kimi kerametleri (eğitim aldığı Şeyh Lokman'ın abdest alması için mektebin içinden su çıkarması, yine hocasının Arafat'ta bulunduğu sırada pişi istediği malum olarak oraya bir anda pişi götürmesi, bütün namazlarını Kâbe'de kılması), Anadolu'ya gelişi, Bektaşilik adap ve erkânı gibi konular işlenmiştir. Burada yer alan bilgiler büyük oranda *Velâyetnâme*'den alınmıştır. Ancak “Turak Seyyid, o serverün mevlûdına meşgul eyledi... Mevlûd-ı Hünkâr Hâcî Bektaş ölmez sanı tamâm oldu.” şeklindeki ifadelerden yazarın bütünüyle bir velayetname kaleme almayı düşünmediği, Hacı Bektaş'ın doğumuyla ilgili sürece odaklandığı anlaşılmaktadır. Eserin hemen başında, Hacı Bektaş Veli'nin nesebiy-

le ilgili olarak “Hazret-i Hünkâr Hâcî Bektaş sultânun mevlûdında, şöyle bildürdi ki Sultân-ı Horâsân’ın oğludur ba’zılar aydur: Aliyyü’l-murtazâ’nun sırrıdır dirler.” şeklindeki iki rivayeti ortaya koyarak tartışmaya açması, müellifin bu konudaki belirsizliği/şüpheleri ortadan kaldırmak maksadıyla ve bilinçli bir şekilde bu meseleyi ele aldığını göstermektedir.

Eser Hacı Bektaş’ın nesebi ile ilgili tespitlerle başlar. Esasen onun Türk mü yoksa Arap mı olduğu meselesi, günümüzde tartışma konusu yapılmaktadır (Bkz. Yavaş, 2006: 28). Oysa *Velayetname*’de onun seyyit olduğu bilgisi yer alır ve bunu destekleyecek nitelikte bir silsile verilir. Buna göre Hacı Bektaş’ın nesebi, Hz. Muhammet, Hz. Fatma, Hz. Ali, Hz. Hüseyin, İmam Zeynelabidin, İmam Muhammet Bakır, İmam Cafer-i Sadık, İmam Musa-yı Kazım, İmam İbrahim Mücab, İmam Musayü’s-sani, İmam Seyyit Muhammet İbrahimü’s-sani (Duran, 2007: 61, 110; Gölpınarlı, 1990: 1) şeklinde bir silsileyle Hz. Ali’ye dolayısıyla da Hz. Muhammet’e dayandırılmaktadır. Seyyit Turak da eserinde “hem Sultân-ı Horâsânun oğludur hem de Aliyyü’l-murtazânun sırrıdır” şeklinde bir söylemle *Velayetname*’deki bilgiyi destekler. Bundan sonra da onun nesebine ilişkin silsileyi ortaya koyar. Ancak burada yer alan silsilede İmam İbrahim Mücab, İmam Musayü’s-sani kaydedilmemiş ve bunun sonucunda İmam Seyyit Muhammet İbrahimü’s-sani, Musa Kazım’ın oğlu olarak kaydedilmiştir. Yine İmam Zeynelabidin, İmam Muhammet Bakır sanki tek kişiymiş gibi Muhammed Baki Zeynelabidin olarak (ve Bakır da yanlışlıkla Baki şeklinde) yazılmıştır. Onun Horasan’da doğuşu ve Horasan hükümdarının oğlu oluşu da şu şekilde izah edilmiştir: İmam Musa Kazım, Harun Reşit’in emriyle Bağdat’ta şehit edilmiş, bunun üzerine bütün çocukları farklı yerlere dağılırken İbrahim Mücab da Horasan’a gidip orada yerleşmiştir. Horasan hükümdarı Memun’un Bağdat’a giderek Harun Reşit’in yerine halife olmasından sonra halk İbrahim Mücab’ı hükümdar yapmıştır, ondan sonra da Musayü’s-sani ve İbrahimü’s-sani olarak bilinen Seyyit Muhammet hükümdar olmuştur (Gölpınarlı, 1990: 2-3). Onun ölümünden sonra hükümdarlık sırası kendisine gelen Hacı Bektaş ise tahta geçmeyip hakkını amcasının oğlu Seyyit Hasan’a bırakmıştır (Duran, 2010: 133). Ancak bu kısım Seyyit Turak’ın eserinde yer almaz.

Eserde Hacı Bektaş’ın nesebinden sonra İbrahimü’s-sani’nin doğumu ile ilgili anlatılara geçilir. Buna göre Hacı Bektaş Veli’nin dedesi olan Horasan hükümdarı Sultan Musa ile Zeynep Hatun uzun yıllardır çocuk özlemi çekmektedirler. Zeynep Hatun, Musa Kazım’ın duasıyla (onun ağzını çalkalayıp geri bıraktığı şeker şerbetini içerek) İbrahim Sultan’a hamile kalmıştır. Doğan çocuğa İbrahim ismini vermişlerdir (2a-3b). *Velayetname*’de onun adının Muhammet olduğu; ancak atası İbrahim Mücab’a benzediği için İbrahimü’s-sani olarak bilindiği kayıtlıdır (Gölpınarlı, 1990:

3). İbrahim, babası öldükten sonra onun yerine hükümdar olur. Bir gün, seyrana çıktığında çamaşır yıkarken gördüğü Şeyh Ahmet'in kızıyla evlenir [*Velayetname*'de bu karşılaşmanın, İbrahim'in avlanmak için yazıya çıktığı sırada bir çeşme başında çamaşır yıkarken gerçekleştiği yazılıdır (Duran, 1997: 73; Gölpinarlı, 1990: 3)]. Ama evliliklerinin üzerinden yirmi dört yıl geçmesine rağmen çocukları olmaz. Devlet erkânının görüşleri doğrultusunda toplanan âlimler, zahidler dervişler ve fakirler yedi gün yedi gece Kur'an okuyup ibadet ederek, yalvarıp yakararak Allah'tan onlara bir çocuk vermesini dilerler. Yedinci günün sonunda, gece rüyasına bir arslan giren kadın (Şeyh Ahmet'in kızı Hatem Hatun), korkuyla uyandığında yanında ayın on dördüne benzeyen bir erkek çocuk bulur. Çocuğa Bektaş ismi verilir (3b-5a).

Velayetname'de Hacı Bektaş'ın doğumu tamamen farklı bir şekilde anlatılmıştır: Yapılan dualardan sonra Sultan İbrahim, Hatem Hatun'a yaklaşmış ve normal süresinde çocuğunu doğurmuştur (Duran, 1997: 74). *Velayetname*'de bu konuda rivayetin çok olduğu belirtilerek başka bir anlatıya daha yer verilmiştir. Buna göre de gebelik müddeti bitince rüyasında yatağında yatarken kolayca bir oğlan doğduğunu görmüş ve uyanınca da gerçekten çocuğun doğduğuna şahit olmuştur (Gölpinarlı, 1990: 4). Ancak Seyyit Turak'ın rivayeti bunlara göre oldukça farklıdır. Hz. Ali'yle özdeşleştirilen arslanı rüyasında gören Hatem Hatun, gebelik yaşamadığı hâlde, korkuyla uyanınca yanında bir çocuk bulmuştur. Bu anlatı, Hacı Bektaş'ı Hz. Ali'yle özdeşleştirerek onu daha olağanüstü bir kimliğe dönüştürmüştür. Doğumu böylece efsanevi bir şekilde anlatılan Hacı Bektaş Veli'nin çocukluğu ile ilgili olarak da aynı anlatım biçiminin sürdürüldüğü görülür. Bu yoldaki ilk örnekler, doğar doğmaz, anne-babasının Allah'a hamd ettiklerini görünce, şehadet parmağını kaldırması ve anne sütünü almayarak şehadet parmağını emmesidir. Henüz bir buçuk yaşındayken kelime-i tevhidi ve Kur'an'dan ayetlerle, hadisleri söylemesi, dört yaşına kadar ibadetle meşgul olması bu onun olağanüstü hâllerindedir. *Velayetname*'de de onun bu olağanüstü hâllerine yer verilmiştir. Ancak *Velayetname*'de doğar doğmaz, ilk kelime olarak kelime-i tevhidi söylediği yazılıyken (Duran, 1997: 74; Gölpinarlı, 1990: 4) burada bir buçuk yaşındayken söylediği kayıtlıdır. Bu noktada eser, Hacı Bektaş Veli'nin adının ne olduğu yönündeki tartışmaya katkıda bulunmaktadır. Zira onun gerçek adının Muhammet (Muhammed b. Musa Sani), lakabınsa Bektaş olduğunu söyleyen kaynaklar bulunmaktadır (Coşan, 1995: 32). *Velayetname* (Gölpinarlı, 1990: 4) ve Seyyit Turak'ın eseri ise adının Bektaş olduğunu kaydetmektedir. Bunun yanında her iki eserde de onun Hünkâr ve Hacı unvanları söz konusu edilmiş, "mektebin içinden su çıkarması, hocası Şeyh Lokman'ın Arafat'ta bulunduğu sırada pişi istediği malum olarak oraya bir anda pişi götürmesi, bütün namazlarını Kabe'de kılması" gibi kimi kerametlerinden dolayı bu unvanları aldığı aktarılmıştır (Duran, 1997: 82-87; Gölpinarlı, 1990: 5-6).

Eserde bundan sonra, *Velayetname*'de anlatılan pek çok olay atlanarak Hacı Bektaş Veli'nin Anadolu'ya gelmesi -yolculuğun diğer kısımlarına değinilmeden onun Fatma Bacı'ya selam vermesi kısmından başlayarak- anlatılmıştır. *Velayetname*'de Anadolu'ya Ahmed Yesevi tarafından (Sunar, 1975: 36), kimi kaynaklarda ise hocası Lokman Perende tarafından gönderildiği kayıtlıken burada rüyasındaki bir sesin bu görevi tevdi etmesi söz konusudur (9b). Diğer konularda olduğu gibi bu yolculuk sürecinde de onun gösterdiği kerametler söz konusu edilmiştir. Arslanlık denen ve yolu arslanlar tarafından kesilmiş bir adada, herkesi korkutmuş olan bu vahşi hayvanları ehlileştirilmesi (9b-10a), Anadolu'ya yaklaşınca mana âleminde bütün Anadolu erenlerine selam vermesi, bu durumun "Bacıyân-ı Rûm"dan Fatma Bacı'ya malum olması ve selamını almasıyla Anadolu erenlerinin kanat açarak arşa dek yolunu kapatmaya çalışmaları üzerine sıçrayıp arşın üzerinden aşması bunlardandır.

Arşın üzerinden aşan Hacı Bektaş orada Hz. Peygamber'in miraca çıktığında yaşadıklarına benzer şeylere şahit olmuştur. Elifi taç giyen meleklerle karşılaşmış, onlarla konuşmuş, bu taca âşik olmuştur. Hz. Peygamber'e miraçta verildiği belirtilen hilat ve taçtan ona da verilmiştir. Bu sırada, Hz. Peygamber'in miraç esnasında, tasavvufi literatürde dünyanın manevi koruyucuları olarak bilinen "kırklar meclisi"yle temas etmesi⁴, "kırklar makamı"nı yücelten bir bakış açısıyla ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır (10a-12b). *Velayetname*'de bulunmayan ve Alevi-Bektaşî kültürü içerisinde önemli bir yere sahip olan "kırklar meclisi" inancı doğrudan Hacı Bektaş'ın Anadolu'ya gelişi ile değil Hz. Peygamber'in Miraç hadisesi etrafında teşekkül etmiştir. Bu anlatım sırasında, Bektaşî kültüründe önemli yeri olan hil'at, taç, hırka, ferman, mum ve mumun yakılması ile ilgili ritüeller de ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır (12b-13a). *Velayetname*'de buradaki elifi taç, hırka, çerağ, sofraya, alem ve seccade, Allah'tan Hz. Peygambere, ondan Hz. Ali'ye, ondan Hz. Hüseyin'e şekilden oğuldan oğula nakledip Ahmet Yesevi'ye kadar geldiği, ondan da Hacı Bektaş Veli'ye intikal ettiği kayıtlıdır (Gölpınarlı, 1990: 106). Bundan sonra Hacı Bektaş'ın Sulucakaraöyük'e gelmesi, *Velayetname*'de anlatıldığı biçimiyle (Duran, 1997: 174-185; Gölpınarlı, 1990: 18-20) ama kimi eksikliklerle aktarılmıştır. Buna göre Onun Anadolu'ya gelişi sırasında güvercin "don"unda Karacaöyük'e iner, oradaki erenler doğan suretine girerek onu engellemeye çalışır ama güvercin doğanı avlar. Ondan sonra Anadolu erenleri, yaptıklarından dolayı Hacı Bektaş'tan özür dileyip onun veliliğini sınamaya kalkarlar. Hacı Bektaş'ın secdeye gitmesiyle gökten yeşil bir ferman iner, elifi taç gelir başına konar. Bunun üzerine onun velayetinin Allah vergisi olduğunu anlayan Anadolu erenleri "tevelle teberra" ederler.

Eserin bundan sonraki kısmında Hacı Bektaş Veli'nin karakter özellikleri anlatılır. Bu bağlamda yolu doğru, çerağı aydınlık, sözlü sağlam bir er olarak onun gazap ehli olmadığı, meskenet ehli olup şefkat gösterdiği, nasihat edip halka söz ve

davranışlarıyla yol gösterdiği, dünyaya tamah etmediği, şehvete düşkün olmadığı, Allah'tan başka hiçbir şeye değer vermediği belirtilmiştir. Yine şeyhliğin adap ve erkânından olarak edepli olmak, yolu doğru olmak, mağfiret sahibi olmak, helal yemek, dedikodu yapmamak, yaptıklarından dolayı kimseye sıkıntı ve üzüntü vermek, gönlünü gaflet ve fesada vermemek, Allah yolunda ilerlemeyi tek amaç olarak benimsemek ve bu yolda içi dışı bir olmak, Allah'a sürekli ibadet edip durmadan hamd ü senada bulunmak, her vaktini Kabe'de kılarak sefer ehli olmak, gözüne hâkim olup kimsenin kusurunu aramamak, diline hâkim olup kimsenin kusurunu söylememek, beline hâkim olup kimsenin ırzına, namusuna göz dikmemek gibi Hacı Bektaş Veli'de bulunduğu belirtilen nitelikler sıralanmıştır (16b-17a). Bu özellikleriyle kendisine Allah tarafından "Hüdavendigâr-ı Kutb-ı Âlem Fahr-ı Benî Âdem" isminin lâyük görüldüğü belirtilen Hacı Bektaş, "ehl-i terk ve sahib-i genc" bir veli olarak "hatm-i evliya (evliyaların sonuncusu)" olarak takdim edilmiştir.

Eserde üzerinde durulan meselelerden biri de Hacı Bektaş Veli'nin evlenip evlenmediği ve çocuğunun olup olmadığıdır. Bu konudaki ihtilaf öylesine derindir ki Bektaşiler, bu tartışma sebebiyle Babalar (Babağân) ve Çelebiler (Dedegân) olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Çelebiler, onun Kadıncık Ana'dan Seyyid Ali Sultan (Timurtaş) adlı bir çocuğunun dünyaya geldiğini, kendilerinin de bu soydan olduklarını iddia etmektedirler. Babalar ise onun hiç evlenmediğini, bugün Hacı Bektaş Veli'nin evladı olarak bilinenlerin Pir'in Kadıncık Ana'dan gelen nefes evlatları olduğunu savunur. *Velayetname*'de bu ikinci görüşü destekler nitelikte, Kadıncık Ana'nın içine Hacı Bektaş'ın burun kanı damlamış abdest suyunu içince hamile kaldığı yazılıdır. Bu şekilde Kadıncık Ana'nın üç evladı dünyaya gelmiş ama birisi henüz Hacı Bektaş hayattayken vefat etmiştir (Duran, 1997: 32). Seyyit Turak'ın eserinde evlilik konusuyla ilgili açık bir kayıt yoktur. Ancak "*Hünkâr Hâcî Bektaş şol kaç oğlı dünyâda orundılandı*" şeklindeki kayıttan sonra onun "Eylik İmrici, Umurtaş (Temurtaş olmalı), Mürsek (Mürsel olmalı) Bâli, İskender Çelebi, Hızır Bâli, Yûsuf Bâli, Resûl Çelebi, Hızır Bali Mahmûd Çelebi" adlı oğulları olduğu belirtilmiştir. Fakat bu evlatların nefis ve şehvet ile dünyaya gelmediği, onun duası ve nazar-ı batınisi ile zuhur ettikleri kayıtlıdır. Seyyit Turak'ın bu görüşü, "Babağân" kolunun görüşünü destekler mahiyettedir. Bütün bunlardan başka eserde Hacı Bektaş Veli'nin kerametlerinden olmak üzere mallarına güvenerek kendisine gülenleri ve mallarını duasıyla taşâ dönüştürdüğü anlatılır (15b-16a). Yine bu bağlamda çeşitli vesilelerle "Ahmed, elif, mefsûl" gibi lafızların harflerinin tasavvufi kültürde bulduğu karşılıklarda aktarılmıştır.

Sonuç

Eserde ağırlıklı olarak Hacı Bektaş Veli'nin doğumu ve Anadolu'ya gelişi üzerinde durulmuştur. Anadolu yolculuğu sırasında gösterdiği kerametler üzerinde de ayrıntılı bir şekilde durulmuş, bu anlatım sırasında Hacı Bektaş'ın bir insan ve veli olarak sahip olduğu nitelikler sıralanmıştır.

Eser anlatım tekniği bakımından değerlendirildiğinde bütüncül bir olay örgüsünün olmadığı görülmektedir. *Velayetname*'de de yer alan olaylar/konular, söz konusu eserde kimi farklılıklarla, birbirinden bağımsız anlatılar şeklinde, yedi başlık altında işlenmiştir. Örneğin *Velayetname*'de Hacı Bektaş'ın Anadolu'ya gelişiyle ilgili olarak, Anadolu erenlerinin onun velayetinin sahipliğini ölçmek için sağ avucundaki ve alındaki yeşil beni göstermesini istemeleriyle yasemin yaprağının üstüne seccadesini sererek namaz kılması hadisesi bağlamı dışında, dördüncü ve beşinci bölümlerde ("Fi Beyâni'l-vilâyeti Hamsîne" başlığı altında) anlatılmıştır. Oysa bu susen/yasemin yaprağı üstünde namaz kılması hadisesi ile ilgili olarak *Velayetname*'de Horasan (Duran, 1997: 90-93; Gölpınarlı, 1990: 8) erlerine keramet göstermek için yaptığı bilgisi vardır.

Eserde anlatılanlar, büyük oranda *Hacı Bektaş Velayetnamesi*'yle benzerlik göstermektedir. Ancak doğrudan *Velayetname*'den özetlenmediğini gösteren kimi farklılıklar da bulunmaktadır. Örneğin, *Velayetname*'de yer alan şahıs isimleri, ek-sik olarak kaydedilmiş ya da hiç anılmamıştır. Bu çerçeveden olmak üzere, Hacı Bektaş'ın annesinin adı verilmemek, hocasının adı da sadece Şeyh Lokman olarak geçer. Sulucakaröyük'e ulaşmaya çalışırken güvercin donuna girmesi üzerine, onu avlamak için doğan donuna giren Bayezit-i Bistami'nin halifelerinden Hacı Tuğrul (Duran, 1997: 177-178)'un adı da verilmemiştir.

Eserde anlatılan olaylarla ilişkili olarak "bazılar aydur" ifadesiyle başlayan farklı rivayetlere yer verilmiştir. Bu durum, anlatılan olayların yazılı bir kaynaktan alıntılanmadığını, muhtemelen Bektaşî dergâhlarında sözlü dolaşımda olan anlatıların yazıya geçirildiğini düşündürmektedir. Yazarın üzerinde durduğu konularla bunları ele alış biçimi, onun üzerinde ihtilaf bulunan meselelere değinmek ve bunları açıklığa kavuşturmak amacı güttüğünü göstermektedir.

Sonnotlar

- 1 Ahmet Eflakî (1973: 1/370-372, 1/450-451), Hacı Bektaş'ın Mevlana (1207-1273) ile çağdaş olduğuna işaret etmektedir. Bu bilgiyi destekleyecek şekilde Aldülbaki Gölpınarlı, Kaygısız Abdal'a ait bir risalenin sonundaki, Resmî Ali Baba'nın istinsah ettiği *Vilâyetname*'nin başındaki ve Derviş Mehmet Şükrî'nin *Silsilename*'indeki kayıtlara dayanarak onun 1209'da doğup 63 yaşındayken 1270'te vefat ettiğini kaydetmiştir (1990: XXIII-XXIV). Son dönemde Hacı Bektaş Veli ve eserleri üzerine yapılan çalışmalarda da bu görüş genel kabul görmüştür. Buna karşın Taşköprüzade onu I. Murat (1362-1389) devri ve Gelibolulu Mustafa Ali de Orhan (1326-1362) devri âlimleri arasında zikretmişlerdir. Âşık Paşazade tarihinde (2003: 570-572) ise onun yaşamına ilişkin bir tarih kaydına rastlanmaz.

- ² Kaynaklarda Turak (Durak) Çelebi adında iki şairden söz edilmektedir. Bunlardan ilki Nihani mahlasıyla şiirler yazan, şehzadeliği sırasında II. Selim'in defterdarlığını yapan Edirneli Durak Ali Çelebi'dir. 30 Kasım 1562 (H. 3 Rebiülahir 970) tarihinde vefat etmiştir. Gelibolulu Mustafa Ali, onun Acemzade olduğunu söyler (Tuman, 2001: 1121). Diğeri ise Sezayî mahlasıyla şiirler yazan Edirneli Durak Çelebi'dir. Kanuni Sultan Süleyman devrinde Dergâh-ı Âli bendelerinden idi (Tuman, 2001: 427). Ancak bunların Bektaşî olduğuna ya da Hacı Bektaş üzerine bir eser yazdığına ilişkin bir kayıt yoktur. Buradan hareketle çalışmamıza konu olan Seyyit Turak'ın tezkirelere girmemiş başka bir kişi olduğu söylenebilir.
- ³ Eserin başındaki kayıt şu şekildedir: Vakfu's-sultani'l-muazzami'l-mansûr ve sebilü'l-hakani'l-mevfûri'l-meşhûr nâsîru'ş-şerîat ve'l-milleti'l-hanifeti'l-beyzâ el-âmir bi'l-hükmi nâsîh-i akvâli'l-fukahâ es-sultan bin sultan es-sultan ebu'l-fütûh ve'l-mağâzî Mahmud Han bin es-Sultan Mustafa Han cealehu'l-bedenî hısnun ve fa'llâhu mahfûzan ve men bi-amm-i a'bâi'l-celîle mahzûzen ve ene'l-fakîru ileyhi sübhânehu ve teâlâ Mustafa Tahir el-müfettiş bi'l-haremeyni'ş-şerifeyni'l-muhteremeyni gufira lehu. (*Muzaffer ulu padişahın bağışi ve hakanın meşhur bereketli yardımı Hak yolunun ve dine samimi olarak inananların destekçisi, din bilginlerinin yol gösterici öğretilerine göre hüküm veren hükümdar oğlu hükümdar, fetihler ve gazâlar padişahı, Sultan Mustafa Han'ın oğlu Mahmut Han (Allah onu bedenlen kale (gibi sağlam) kılsın! Allah (onu) korusun! Allah onun asil evlatlarını bahtlı kılsın!) Ben onun âciz kuluyum. Şanı yüce, kusur ve noksandan münezzeh olan Cenâb-ı Hak. Muhterem Haremeyn-i Şerifeyn Müfettişi Mustafa Tahir Allah onu bağışlasın!*). Nüshanın başında biri okunamayan iki mühür bulunmaktadır. Diğer mühürde ise aynı zamanda dua olarak da okunan şu ayet yazılıdır: Elhamdü li'llâhillezi hedânâ li hazâ ve mâ künnâ li-nehtediye levlâ en-hedâne'llâh [Bizi buna erdiren Allah'a hamdolsun. Eğer Allah bizi doğru yola sevk etmeseydi biz doğru yola erişemezdik. (Kur'ân-ı Kerîm, Araf 7/43)].
- ⁴ Kırklar meclisi ve cemi, Aleviliğin temel ibadeti olan "cem" in kaynağıdır. Kırklar meclisi, zamanı ve mekânı belirli olmayan, içinde Hz. Ali'nin de bulunduğu, Hz. Muhammet'in sonradan katıldığı bir ulular meclisinin, Aleviler için derin sembolik anlamları olan ritüelin adıdır. Geleneksel Alevi kaynaklarında bu olay Miraç gecesine bağlanarak anlatılır. Farklı varyantları olmakla birlikte yaygın olan anlatım özet olarak şöyledir: Hz. Muhammet, Miraç'tan geri dönüşünde, duyduğu seslerin kaynağını merak eder, kapıyı çalar. İçeriden, "Sen kimsin?" diye seslenirler. Hz. Muhammet, "Ben son Peygamber Muhammed Mustafa'yım." der. Kırklar; "Bize peygamber gerekmez." diyerek onu içeri almazlar. Şaşkın bir şekilde geri dönen Hz. Muhammet'e melekler, o ulu meclise dâhil ol der. Geri dönüp kendini soy ve sosyal statüsü ile tanıtır. Bu kez de "Bize soy sop mal mülk gerekmez." diyeyine içeri alınmaz. Meleklerinde tavsiyesi ile "Sıradan bir insan, hâdimül-fukârayım (fakir fukaranın hizmetçisiyim)" dediğinde içeriye kabul edilir. (DABF, 2008: 31-33. Konuyla ilgili ayrıca bkz. Bozkurt, 2006: 13-18). Seyyit Turak'ın eserinde de hadise bu şekilde anlatılmaktadır.
- ⁵ "Selam ve salavatın azı da çoğu da yaratılmışların en hayırlısı olan Muhammed üzerine olsun. Bundan sonra..."
- ⁶ Kendisinden sonra ehline, tebelerine ve haliflerine

- ⁷ O tevbe edenler, o ibadet edenler, o hamd edenler, Allah rızası için sefer edenler, o rükû edenler, o secdeye kapananlar ... (*Kur'ân-ı Kerîm*, Tevbe 9/112).
- ⁸ Bana duâ edin ki size karşılık vereyim (*Kur'ân-ı Kerîm*, Mü'min 40/60).
- ⁹ Allah'ın tek olduğuna, ortağının olmadığına, birliğine, varlığına ve peygamber efendimizin onun kulu, resülü olduğuna şahadet getiriyorum.
- ¹⁰ Benim ashabımın her biri yıldız gibidir; hangine uyarmanız hidayete erersiniz.
- ¹¹ Allah'tan bir yardım ve yakında gerçekleşecek bir zafer! Müminlere bunları müjdele! (*Kur'ân-ı Kerîm*, Saff 61/13).
- ¹² Fakirlik üç şeydir: Devletle mutavazi (alçakgönüllü) olmak, kudretli olunca izzetli olmak ve istemeden ihsan etmek.
- ¹³ Eğer semeresinin iyi olmasını isterse, semere çıkınca düzenli ve sağlam olur. Çünkü o Allah ü Tealâ'ya karşı mut'îdir.
- ¹⁴ Âlemin kutbu, Allah'ın her iki arz üzerindeki dostu.
- ¹⁵ Bektaşî geleneğindeki Allah'î, peygamberlerini ve tertemiz imamları sevmek ve onların düşmanlarından uzak durmak düsturudur.
- ¹⁶ İlimde, edebte ve oğulda...
- ¹⁷ Allah her şeyin üzerine ... (*Kur'ân-ı Kerîm*, Al-i İmran 3/165, Ankebût 29/20, Bakara 2/20, 109, 148, Fâtır 35/1, Hacc 22/17, Nahl 16/77, Nûr 24/45).
- ¹⁸ Rabb'in sana selam okuyor ey Muhammet.
- ¹⁹ Barış dinine bismillah ve resuküne selam olsun. Rahmet ve erdem kapılarını bize aç.
- ²⁰ Arşî taşıyan melekler devamlı olarak Rab'lerini zikir ve O'na hamd ederler. Müminler için af dileyip du'â ederler: Ey ulu Rabb'imiz, senin ilmin her şeyi kuşatmıştır (*Kur'ân-ı Kerîm*, Mü'min 40/7). Parantez içindeki kısımlar metnin aslında yazılmamıştır.
- ²¹ Beni güvenli ve kutlu bir yere indir. Çünkü sen konuklayanların en iyisi, en mükemmelinin (*Kur'ân-ı Kerîm*, Mü'minûn 23/29).
- ²² Allah'im senin için niyetsiz oruç tuttum ve senin rızıklı orucumu açtım.
- ²³ Benim günahlarımı başla yarımın orucu için de niyet ederim. Allah'im kabul et.
- ²⁴ Kudretinden bizi yaratan, erdemliğiyle bizi doğru yola hidayet eden ve halkını hidayet yoluna çağırarak üzere Muhammed'i tayin eden Allah'a hamdolsun.
- ²⁵ Allah katında hak din, İslam'dır (*Kur'ân-ı Kerîm*, Âl-i İmrân 3/19).
- ²⁶ İyiliği yapıp, kötülükleri önleyen ... (*Kur'ân-ı Kerîm*, Âl-i İmrân 3/104, 114, Tevbe 9/71).

- ²⁷ Semayı (göğü) yaratan Allah'a hamdolsun. Göğü çok güzel katlı gördüm.
- ²⁸ Bir gün olur ki insanları davet ederiz. Bu insanların bir kısmına muminlerin emiri Ali'nin kitabı kendisine verilecektir.
- ²⁹ Bu şerif (namuslu) bir ağaç olup âlimlerin fetvasıyla mübarek olmuştur. Hamdolsun kadir, şeker ve aziz Allah'a ki gizli (saklı) ve aleni şeyleri bilendir
- ³⁰ Ey şanlı Peygamber! Biz seni insanlar hakkında şahit, müjdeci, uyarıcı ve Allah'ın (izniyle onun) yoluna davet eden bir peygamber ve aydınlatan bir lamba olarak gönderdik (*Kur'ân-ı Kerim*, Ahzâb 33/45-46). Yukarıdaki metinde ve burada parantez içindeki kısımlar ayetin aslında olmasına rağmen metne alınmamış kısımlar.
- ³¹ Allah göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun misali, tıpkı içinde lamba bulunan bir kandillik gibidir. Lamba bir sırça (cam) içinde, o sırça da sanki parlayan incimsi bir yıldız!
- ^{Bu} lamba, doğuya veya batıya mensup olmayan kutlu, pek bereketli bir zeytin ağacından tutuşturulur (*Kur'ân-ı Kerim*, Nûr 24/35).
- ³² Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü işte oradadır (*Kur'ân-ı Kerim*, Mâide 2/115).
- ³³ Ey Allah'ımız! Ey bizim rabbimiz! (*Kur'ân-ı Kerim*, Mâide 5/114).
- ³⁴ Hamdolsun Allah'a ki ariflerin kalbini nurla doldurmuş ve kendi ziyetleriyle sülemiştir. Bilgiler biriktirmiş ve onu kulları arasında eşit bir şekilde dağıtmış ve bunu yapmakta kadirdir.
- ³⁵ Ama daha önce yaptığımız gibi arkanızı döner, cihattan kaçarsanız, O, size gayet acı bir azap verir (*Kur'ân-ı Kerim*, Fetih 48/16).
- ³⁶ İyiliği yapıp, kötülükleri önleyen... (*Kur'ân-ı Kerim*, Âl-i İmrân 3/104, 114, Tevbe 9/71).
- ³⁷ Sen de ki: "İddianızda tutarlı iseniz haydi delilinizi ortaya koyun!" (*Kur'ân-ı Kerim*, Bakara 2/111, Neml 27/64).
- ³⁸ Ölümünüzden önce ölü. Böyle bir hadis var ama şu şekilde: Yâ eyyühe'n-nâsü tûbü ile'llâhi kalbe en temûtû (Ömer Nasuhi Bilmen, 500 Hadis, 492. Hadis)
- ³⁹ Kur'ân-ı Kerim'de şu şekildedir: *minküm men yürüdü'd-dünyâ ve minküm men yürüdü'l-âhirete...* [Kiminiz dünya menfaatini istiyordu, kiminiz ahiret mükâfatını (*Kur'ân-ı Kerim*, Âl-i İmrân 3/152)].
- ⁴⁰ Allah katında hak din, İslam'dır (*Kur'ân-ı Kerim*, Âl-i İmrân 3/19).
- ⁴¹ İçinizde seven (?)... (*Kur'ân-ı Kerim*, Hucurât 49/12).
- ⁴² Kur'ân-ı Kerim'de şu şekildedir: *feminhüm zâlimün li-nefsihî* [(Kullarımızdan) kimi nefesine zulmeder (*Kur'ân-ı Kerim*, Fâtır 35/32)].
- ⁴³ Namazınızı kılın, zekâtını verin ve Ramazanda orucunuzu tutun. Miskinlere ve yetimlere yemek verin.

- ⁴⁴ İçlerinden bazıları; “Sahi! (İbrahim adındaki bir delikanlının) onları diline doladığını işitmiştik” dediler (*Kur’ân-ı Kerim*, Enbiyâ 21/60).
- ⁴⁵ Erbabı haricinde kimse oraya girmez.
- ⁴⁶ Edep, her şeyin abdesti gibidir.
- ⁴⁷ Biz cehennem için cinlerden ve insanlardan öyle kimseler yarattık ki onların kalpleri vardır ama bu kalplerle idrak etmezler, gözleri vardır onlarla görmezler, kulakları vardır onlarla işitmezler. Hâsılı onlar hayvanlar gibi, hatta onlardan da şaşkındırlar. İşte asıl gafil olanlar onlardır (*Kur’ân-ı Kerim*, A’râf 7/179).
- ⁴⁸ “Sahi! İbrahim’in şerefli misafirlerinin gelişlerinden haberin oldu mu? Onlar yanına varında (selam) dediler.” (*Kur’ân-ı Kerim*, Zâriyât 51/24-25).
- ⁴⁹ “O, gözlerin hain bakışını ve kalplerin sakladığı bütün şeyleri dahi bilir.” (*Kur’ân-ı Kerim*, Mü’min 40/19).
- ⁵⁰ “Hiç sizden biriniz ölmüş kardeşinin cesedini dişlemekten hoşlanır mı?” (*Kur’ân-ı Kerim*, Hucurât 49/12).
- ⁵¹ Onlar edep yerlerini korurlar. Eşleri ve cariyelerinden başkasından.Yalnız bunlarla münasebeti olanlar ayıplanamazlar. (*Kur’ân-ı Kerim*, Me’âric 70/29-30, Mü’minün 23/5-6).
- ⁵² Yerde Allah’ın velisidir, zahir ü batını bilen, diğer evliyalara keramet gösteren...
- ⁵³ Ayetin aslı şu şekildedir: “...İnne’llâhe bâligu emrihi kad ce’ale’llâhü li-küllü şey’in kadîr.” “Allah buyruğunu elbette yerine getirir. Gerçekten Allah, herşey için bir ölçü, her iş için bir vade belirlemiştir.” (*Kur’ân-ı Kerim*, Talâk 65/3).

Kaynakça

- AHMET E. (1973). Menakbü’l-arifin. haz: Tahsin Yazıcı. İstanbul: MEB Yayınları.
- ÂŞIK Paşazade. (2003). Osmanoğulları’nın tarihi. haz: Kemal Yavuz-M.A. Yekta Saraç. İstanbul: K Kitaplığı.
- BOZKURT, F. (2006). Buyruk. İstanbul: Kapı Yayınları.
- COŞAN, M. E. (1995). Hacı Bektaş-ı Veli. İstanbul: Seha Neşriyat.
- DABF (Danimarka Alevi Birlikleri Federasyonu). (2008). Alevi-Bektaşî inançlarının esasları. http://www.alevi.dk/ALEVILIK/Alevilik.htm#_Toc 216544333. Erişim tarihi: 10.12.2011.
- DURAN, H. (2007). Velâyetnâme. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- DURAN, H. (2010). Velâyetnâme’ye göre Hacı Bektaş Veli. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırmaları Dergisi, 55: 129-138.

- GÖLPINARLI, A. (1990). Vilâyet-nâme – Menâkıb-ı Hünkâr Hacı Bektâş-ı Veli. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- SUNAR, C. (1975). Melamilik ve Bektaşilik. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- YAVAŞ, F. (2006). Hacı Bektaş-ı Veli'nin Vilayetnamesi'ndeki İslam öncesi ve İslami motiflerin değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

EKLER

Metin:

[1b]

Bismillâhirrahmânirrahîm

Evvel anı beyân ider kim sırr-ı hünkâr Hâcî Bektaş rahmetullahi aleyh.

Beyân oldur kim ma'lûm ve maksûm kıldı ol peygâmbere serverine [a]shâbına ve âline ve evlâdına olındugından sonra min hulefâyı oldur imamdur anların üzerine olındugından sonra ol dört mahsûmlerdür cümleten kısmü'l-ma'rûfdur bünyâd-ı ibâdetdür, bi-kadr-i şer'atdür *kalîlen ve kesîren es-salavâtu ve's-selâmü alâ hayrî halkîhi Muhammedin ve âlihi ecma'in. Emmâ ba'dü's* şöyle bilgil kim Hazret-i Hünkâr Hâcî Bektaş sultânun mevlûdında, şöyle bildürdi ki Sultân-ı Horâsân'ın oğludur ba'zılar aydur: Aliyyü'l-murtazâ'nun sırrıdır dirler. İmdi bilgil kim hem Sultân-ı Horâsân'ın oğludur hem Aliyyü'l-murtazâ'nun sırrıdır; sahihdür. *Ve alâ âlihi ve etbâ'ihî ve hulefâihî min ba'dihî*⁶ bilgil kim Horâsân, Mûsâ Kâzım oğludur. Mûsâ Kâzım, Ca'fer Sâdık oğludur. Ca'fer Sadık, Muhammed Bâkî Zeyne'l-âbidîn oğludur. Zeyne'l-âbidîn, Hüseyin oğludur. Hüseyin, Aliyyü'[1]-murtazâ oğludur. İmdi hünkâr Hâcî Bektaş sultân [2a] Ali'nün sırrıdır. Fi beyânü'l-hikâyet imdi bilgil kim Horâsân sultânının adı sultân Mûsâ idi; anın bir hatunı var idi. Zeyneb Hatunı dirlerdi. Oğlun kızın olmazdı. Bir gün Zeyneb Hatun savladı: İbâdet idüp otururdu, gönlin fikrini teşviş basmışdı, oğlun kızın olmadıgına meger ki serâyı yakınında bir bınar vardı yanında bir azım ağaç bitmişdi, bakdı gördi bir yigit geldi bir ağaç dibine indi, atını bağladı, abdest aldı vakt-i duhâya ikâmet eyledi. Namâza durdı çünkü ol yigdi. Baktı gördi yüzinde nur balkır. Kaçan anın yüzünü gördi, gönli nur ile münevver oldu, gam ve gussa gönlinde gıtdi. Tiz bir adam saldı ki "Varun görün ne kişidür, kandan gelür, adı nedür?" didi. Abdi vardı, sordı ki "Ne kişisin, gelişün neredendür, adun nedür?"

El-cevâb fi sualbeyân alâm ayıtdı “Adum Mûsâ Kâzım’dur, gelişim Medîne’ dendür, aslum nebidür.” didi. Abd geldi, cevâb getürdi, ayıtdı: “Aslı nebidür, adı Mûsâ Kâzım’dur, gelişim Medîne’ dendür.” Çün Zeyneb cevâbı işitdi tiz sultân [2b] Mûsâ’ya haber itdi, nesl-i resûl yetişdi, “Tiz gelsün!” didi çün sultân Mûsâ bu cevâbı işitdi, durdı, Zeyneb Hatun katına geldi. Zeyneb ol şahsı gösterdi, sultân Mûsâ tiz durdı. Mûsâ Kâzım katına geldi, merhaba didi, görüşdi, ol da’vet kıldı geldi. Zeyneb Hatun döşekler döşedi ni’metler hâzır eyledi. Geldiler, oturdılar, ortaya ta’am getürdiler. Mûsâ Kâzım aydur: “Ben sâimem.” didi. Sultân Mûsâ aydur: “Ben sizün muhibbinüz[em], bizüm hâtırımuzçün sunun.” böyle diyicek Mûsâ Kâzım aldı kaç lokma yidi, andan du’â eyledi. Oturdılar andan Zeyneb Hatun şeker şerbetlerin eyledi, getürdi; kaçan Mûsâ Kâzım anı gördi, âh eyledi. Andan sultân Mûsâ aydur: “Yâ imâm niçün âh eyledün?” didi. Mûsâ Kâzım aydur: “Ol benüm ceddüm Hüseyin suya hasret gitdi. Şimdi ben şeker şerbeti mi içeyüm?” didi, ağladı. Ve hem sultân Mûsâ dahi ağladı andan sâkin oldılar. Sultân Mûsâ aydur: “Hüseyin aşkına bizüm hatırımuzçün alun, [3a] için.” didi. Öyle diyicek Mûsâ Kâzım aldı, agzını yaykadı; içmedi, girü meşrebeye dökdi. Andan sultân Mûsâ âh eyledi. Mûsâ Kâzım aydur: “Niçün âh eyledün?” didi. El-cevâb sultân Mûsâ aydur: “Bunca yıldur ki ömrüm geçdi, bir oğul yüzün görmedüm.” didi, ağladı. Anun ağladığına Mûsâ Kâzım’un özi köyindi, el götürdi, du’â eyledi, hemân ol du’â hazretde makbûl oldu. Hemân ol dem Mûsâ Kâzım kalkdı, atına bindi, revân oldu. Sultân Mûsâ durdı ol şerbeti getürdi, Zeyneb Hatun katına getürdi ha çünki hatun meşrebeye bakdı gördi, tolu; ayıtdı: “Niçün içmedünüz?” didi. Sultân Mûsâ aydur: “Kaçan Mûsâ Kâzım şerbet gördi, ağladı, ayıtdı: ‘Ol benüm ceddüm şâh Hüseyin suya hasret gitdi ben şimdi şeker şerbeti mi içeyim.’ didi ağladı anun ağladığına ben de ağladım, çün sâkin oldı, ben ayıtdum: ‘Hüseyin ışkına, bizüm hâtırımuz için alun için.’ didüm. İyle diyicek agzına aldı, yutmadı, agzın yaykadı, girü meşrebeye [3b] dökdi. Gördüm ol içmedi, ben dahi içmedüm” didi. Çün Zeyneb Hatun bu cevâbı işitdi, be-cân hemân meşrebeyi eline aldı, şerbeti içti. Fi’l-hâl İbrâhim Sultân sulbe düşdi; zirâ du’â makbûl idi. Nitekim Hak sübhânehu ve te’âlâ, Kur’ân’da buyurmuşdur; *ettâ’ibûne’l-âbidüne’l-hâmidüne’s-sâlihâne’r-râkiêüne’s-sâcidûn*⁷ dimişdür ve hem bunların du’ası müstecâbdur. İmdi Zeyneb Hatun hâmile oldu. Müddetle bir oğlan dünyâya geldi; sevindiler, güvendiler. Ba’zılar aydur: “Adı Güvenç olsun.” ve ba’zılar aydur: “Adı Sevinç olsun.” didiler, hem ma’nevî didiler. Zirâ kim Mûsâ Kâzım’un yârından oldu, bildiler ammâ oğlanın adını İbrâhim virdiler. Çün müddet ile oğlan on dört yaşına degdi; oğlan kuvvet, salâbet, hüsn hâsıl oldu. Sultân Mûsâ dünyâdan âhirete rihlet itdi. Oğlan[1] atası tahtına geçürdiler, âline, memleketine beg oldu. Bir gün seyrânda yürürken bir yire yitişdi kim anda hatunlar [4a] ton yurlardı. Bir kız ton yurken İbrâhim’ün yüzi-

ne bakdı, İbrâhim'ün gözi ana tuş geldi. Hemân birbirine âşık oldılar, sabr [u] karârı kalmadı, İbrâhim eve geldi, anası Zeyneb Hatun katına girdi. Çün anası gördi, ağladı. Anası aydur: “İy gözüm nûrı, cânım oğul, niçün ağlarsın?” didi. İbrâhim aydur: “Meger seyrânda yürürken bir yire yitişdüm. Bakdum hatunlar bî-kıyâs ton yurlar. Beni gördiler buşdılar. Velikin bakdum, bir kız; gözüm duş oldu, heman ol dem ak-lum gitdi, bilmezem ne oldum.” didi. Çün oğlunun cevâbını işitdi, Zeyneb Hatun tiz adam saldı, sordurdu, bildi kimün nesidür. Meger bir zâhidün kızı idi. Ol zâhidün adına Şeyh Ahmed dirlerdi. Adam saldı kızı istedi, aldı. Toylar, düğünler eyledi. Kızı akd alup oğluna getürdi. Bir niçe zamân bile oldılar. Yigirmi dört yıl arada geçdi, İbrâhim'ün oğlı kızı olmadı. Zeyneb Hatun dünyâdan geçdi. Bir gün İbrahim, [4b] begleri, uluları katına kığırdı, ayıtdı: “Şu benüm oğlum kızım olmadı, bana ne öğüt virürsüz?” didi. Bir yire geldiler danışdılar ki aydur: “Gelün hâkimler getirelüm, ilâc eylesünler.” Kimi aydur: “Ulemâlar, müneccimler getürelüm usturlâb ilmin görsünler.” “Bana ne sebep olur?” didiler. Kimisi aydur: “Gelün ne kadar âlimler, zâhidler; ne kadar dervîşler, fakîrler var ise getürelüm. Âlimler ilm okusunlar ve Kur'ân okusunlar, hatm kılusunlar, zâhidler ibâdet kılusunlar, dervîşler du'â, gülbang itsünler, fakîrler nâz u niyâz itsünler. Başda Hakk Te'alâ bunların du'âsın makbûl eyleye, bir oğul vire.” didiler. Cümlesi bu sözi kabûl itdiler, vardılar her tarafa adam saldılar. Âlimler, zâhidler, dervîşler, fakîrler cem' eylediler yedi gün, düni gün âlimler Kur'ân okıdılar, zâhidler ibâdet itdiler, dervîşler du'â, gülbang itdiler, fakîrler nâz u niyâz zârlık idüp hâcet dilediler. Yedinci gün Hak Te'alâ bunların du'âsını müstecâb kıldı. Zirâ kim Hak Te'alâ Kur'ân'da buyurmuşdur kim [Sa] *üdüni estecib leküm*⁸ ol du'â makbûl oldu. Ol gıce hatun düşde yaturken bir arslan geldi, koynuna girdi düşden belinledi, tab turugeldi, bir oğlan koltuğı yatur, tab turugeldi sevinc ile sultânı uyardı. Gördiler, sevindiler, Allâh'a bî-kıyâs hamd ü senâ kıldılar. Bir oğlandur kim ayun on dördine benzer. Cevab-ı şi'r-goft:

Didiler bu melekdürşek degüldür
Ki gökten yire indi dek degüldür

Karışmış nûrıyla teni sirişk
Lebi âb-ı hayât hem şek degüldür

Eli ayagı âfitâba âfitâb
Bir biğı ylduza benzer (de) tan degüldür.

Meger kim Alî sırrı oldu zâhir
İzhâr olan Şâh-ı Horâsân birdür

Yüzin gören kişiler hayrân olur
Meger kim sırrı nûr-ı Ali'nündür

Dimiş Ali kim bir gül-fâm suretde
Nik-nutki ol ölen güfti göyündür

Hem arslan sıfatın Ali'den aldı
Ne hikmetdür ne kudret bu ne sırdur

Ba'zılar aydur; "Oğlan adını Bektaş virdiler, Hak Te'alâ berk ömür virsün, bağışlayırsün didiler." Andan bunların hamd itdüğünü gördü, [5b] şahadet barmagını kaldırdı, anası tiz bacağına basdı, memesini ağzına virdi, almadı; şahadet barmagının emerdı. Bir yıl altı ay geçdi, bir gün oğlan söyledi. Dilinden gelen kelime bu idi: evvel "eşhedü en lâ ilâhe illa'llâh vahdehu lâ şerikelehu bi-lâ hubbin ve lâ vizrin ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü ce'alehu mine'n-nebiyyi kudrete ve hatara"⁹ Hünkâr Hâcî Bektaş Horâsânî (rahmetü'llâhi 'aleyhi vâsî'â) andan bunu didi aytdı: "es-salâtü ve's-selâmü alâ ashâbi ke'n-nücümü bi eydihim iktedeytüm ihdetedeytüm"¹⁰. Kâle azîz "kalîlennasrun mine'llâhi ve fethun karîbün ve beşşiri'l-mü'minîne"¹¹ yâ Muhammed yâ Ali." Andan Hazret-i Hünkâr (rahmetullâhi aleyh) dört yaşına girdi. Dört yıl içinde ibâdete meşgul oldu, el götürüp aydurdı: "fi hüccetihî'l-abdî'l-mü'minîne mâ dâme'l-abdü fi hacetihî ahihi." Hünkâr Hâcî Bektaş[ın] (rahmetullâhi aleyh) üç âdeti var idi: Evvel tevâzu'ı var idi; devlet içinde ikinci kimseye hüccet itmezdi, her hâlde üçüncü[ye] 'ata iderdı, minnet itmezdi her hâlde. Nitekim emirü'l-mü'minîn Ali İbni [6a] Ebî Tâlib (radiya'llâhu anh) aytmışdur: "el-fakru selase: et-tevâzu inde't-devleti ve'l-izzeti inde'l-kudreti ve'l-atâvü bi-lâ minhu"¹². Nitekim aytdı: "Ol muhakkikler sultânı şeyhlik içinde amel kılıcı şeyhlerün hâssı, ef'ali içinde hâssü'l-hâs şeyhün, enbiyânun esrârında gizlidir. Şeyhlik anun hakkına gelmişdür kim, ol Muhammed Mustafâ'dur. Andan güzün gelmedi, enbiyâların hatmidür, güzün oldur andan gelmedi. Şeyhliği anuñ emrin yirine getürmekdür". Ve kâle "izâ nesebte bi-nefsehâ lâ teküne temerretühâ cîden ve izâ nesebte bi-tertibî ve te'ahhede feteküne semeretuhâ ecidde vesahîten zâlike en yuta'a bi-emri'llâhi Te'alâ"¹³. Nitekim Muhammed Mustafâ 'aleyhisselam nefsin dileğini virmedi, Allâh dileği içinde oldu; nefsi gözetmezdi, murâdı Allâh emrine mutî' olmak idi. Ol evliyâların kutbı dahı âlemde oldu kim ol Hâcî Bektaşiyü'l-Horâsânî dahı şâh hazretinün sırrıdır kim dünyâda nefsi murâdın gözetmedi, kimesne aybını görüp yüzlemedi, tahâretsüz yire basmadı, bir dem, bir sâ'at ibâdetden hâli olmadı kim vilâyet ve kerâmet anda sâbit oldu. [6b] İşid imdi vilâyetini aydıvireyüm. **Fî vilâyet-i Hünkâr Hâcî Bektaşü'l-Horâsânî:** Hünkâr dinmesine sebep neydi anı bildürür beyt:

İsmi hâdîdür müsemmâ âline
 İtmeyün ... kim müsemmâ biline
 Gördiler nîk sözden lezzet bulanı
 Her kelâmun ma'nîsine iresin
 Ol "hünkâr" dimek kaç harfdür el-cevâb

Dört harfdür evvel "hı" dur; hidâyet anda hâsıl idi. İkinci "nûn" dur; niyâz-mend-i Hudâ idi, ya'nî Hudâ'ya niyâz idiciydi. Üçüncü "kef" dür; kelâmı Hak'dan hâli degüldi. Dördüncü "râ" dur; irâdetiyle yol varmışdı. Mektebe virmişler idi. Şeyh Lokmân birinden ilm okurdu. Bir gün namâz vakti oldu, şeyh su getirün âbdest idelüm didi. Andan şeyh aydur, "Benüm gücüm yitmez." didi. Eyle diyicek Hâcî Bektaş yüzün secdeye urdu, Rabb'ine niyâz eyledi. Hemân ol dem, çeşme taşradan gayb oldu. Mektebhânesine su yer altında[n] taşra çıktı gördiler. Şeyh Lokmân sevinc ile: "Ya hünkâr başun kaldur, su çıkıdı." didi, andan hünkâr hazret başını kaldurdu. [7a] Gördi kim su akar, ol sunun yanında yâsemîn bitmiş, açılmış. Ve hem bu ismi ana hazretten sunulmuş hitâb vardı, oldı kim hudâvendigâr *kutbü'l-âlem veliyyu'llâhu fi'l-arazeyn*¹⁴ dinmişdi. Geldük "Hâcî" dinmesine sebep neydi? **Fi-beyâni'l-vilâyeti**: Bu vilâyet yedi yaşında idi. Şeyh Lokmân, Hicâz'a gitdi Beytu'llâh'ı sefer eyledi. Meger bir gün eyyâm ile Beytullâh'a yetdiler, evin tavâf itdiler, Arafât'a gitdiler. Arafât gicesi şeyhün gönlinden geçti ki "Şimdi bizde bişi bişirürler." didi. Evde Bektaş aydur: "Bana bir kaç bişi virün." didi. Bir tebsiye birez bişi koydılar, eline aldı, hocasına sunıvirdi. Şeyh aldı tebsiyi, Bektaş gâ'ib oldu, bişi yediler, sakladı çünkü Hicâzdan döndiler, eve geldiler. Cem'-i âm u hâs karşı çıkdılar, şeyhün [elin] öpdiler. Şeyh aydur: "Bektaş kanıdur." Ol evde oturur, çıkmadı. Mecmû' halk geldiler, şeyh elin öpdiler; şeyh geldi, Bektaş elin öpdü, "Sinin." didi. Zîrâ Hâcî Bektaş her vakit Ka'be'de kılurdu. Şeyh anda gördi çün namâzdan fârig olsalar hemân gâ'ib olurdu, Hâcî dinmesine sebep oldı. Ol asrun meşâyihleri [7b] derdiler Hicâz kutlulayı geldiler, gördiler; çeşme mektebhânedden akar. Fi'l-beyâni'l-hikâyet-i râbi' aytdılar: "Bu ne sebebdür kim çeşme mektebhânedde akar?" didiler. Şeyh Lokmân aydur: "Bu vilâyet Hâcî Bektaş'undur." didi, aytdılar: "Ne sebebden Hâcî oldı didiler, Şeyh Lokman aydur 'arefe günü idi, ben Arafât'da idüm, gönlümden geçdi, ben aytdum ki "Bizde bişi bişür." didüm, hemân bir tebsinün içinde ısıcak bişi baña sunıvirdiydi, aldum kendüsi gâ'ib oldı; bişi yedük, tebsiyi sakladum. Bir dahı vilâyet budur kim her vakit kim Ka'be'de kılurdum, benümle bile kılurdu. Kaçan fârig olurduk, hemân gaib olurdu. Çünkim bu cevâb işitdiler, aytdılar: "Bu bir oglandur henüz anası südi agzında kokar, bu kanda vilâyet, kerâmet, kanda!" didiler, "Niçün küstahlık eylerdi?" didiler. *Her civân beni edeb başed* büzürgi özi aceb özi oglanken olmasa edeb bu yerün ulu[sı] olmak ni aceb. Bunlar böyle diyicek Hazret-i Hünkâr aydur: "Dünyâya kaç

gelişünüzdür?” dedi. Bunlar aytdılar: “Bir giden kimi gelür?” didiler. Ayıtdı: “Belî bir niçe gelmişüz.” dedi, “Biz şâhun sırrıyuz.” dedi. Beyt: [8a]

Fuzûl olmak murâd degüldür ey azîz
Veli bunda sen okıgıl en temiz
Aytdılar: “dineküm” didiler.

“Gerçeksen kesdür görevüz kim şâhun sırrıysan senden soravuz dil ile dime gök tasdığı n’ola eger aynalı görsek tahkik ola şâhun kendüsine üç nişân vardur; evvel kefinde yaşıl bendür.” Aytdılar “Şâhuñ sırrıysan şâhun sag ayasında bir yaşıl ben vardur kaçan ki böyle.” didiler. Elini ilerü sundı, avucını açdı, gördiler bir yaşıl ben. Aytdılar “Bir dahı alında vardur.” didiler. Eyle diyicek imâmesini alından kaldurdı, gördiler bir ben dürre benzer. Anı göricek “Vechi var diler yüzün” dimişdiler. **Fî Beyân-ı Kevâkib Arşun İzhâr Bâ-Vilâyet:** Ol ben on bendür kim Ali’nün alında zâhir oldı. Nitekim Hazret-i Muhammed Mustafâ’ya Cebrâ’îl gelürdi, Cebrâîl aydur: “Ben peyk-i hazretem, bana turagelmez Ali gûyâgûsı olduğçün ana turdı.” dedi, gön-linden geçdi. Resûlullâh aydur: “Yâ Cebrâ’îl ne kadar yaşındasın?” dedi. Cebrâ’îl aydur: “Yâ Resûlullâh yaşımı bilmezem bir yıldız [8b] dogar arş altında otuz bin yılda bir dogar. Anı otuz bin kez gördüm.” dir. Eyle diyicek Mustafâ, Ali’nün yüzine bakdı işâret eyledi, Ali imâmesin yukaru kaldurdı, Cebrâ’îl’i gör[di] ol yıldız Ali’nün iki kaşı arasında turur; sücüd eyledi, “dervîş-i dervîşân” dedi. Dervîş-i dervîşân demek Cebrâ’îl’den kaldı. Ve hem anlar dahı Hünkâr hazretinün öninde sücüd itdiler, dervîş-i dervîşân didiler. Andan Hünkâr hazretine sordılar, aytdılar: “Senüñ şeyhüñ kimdür?” didiler. Bektaş ayıtdı: “Benüm şeyhüm Hudâ’dur.” Ayıtdılar: “Meşrebün kimdür?” Ayıtdı: “Muhammed Mustafâ’dandur.” dedi. Ayıtdılar: “Sana bu vilâyet kimdendür?” didiler. Ayıtdı: “Bana bu vilâyet Allâh’dandur.” Ayıtdılar: “Sen bu vilâyete, bu mertebeye neyle erişdün?” didiler. Ayıtdı: “Ben bu mertebeye ibâdetle erişdüm.” dedi. Ayıtdılar: “Sana bir şeyh gerekdür.” didiler. **Fî Beyâni’l-vilâyeti Hamsîne:** Hünkâr hazret ayıtdı: “Eger sizden birünüzşol yâsemîn yapragının üstine seccâde salup iki gün [9a] namâz kılursa kendümüzi ana tapşuralum, şeyhlice kabûl idelüm.” dedi. Çün bu cevâbı işitdiler. Hazret-i Hünkâr’dan cümlesi âciz [ve] mütehayyir kaldılar. Ayıtdılar: “Sen göster görelüm.” didiler. Hünkâr hazreti aydur: “Eger ben gösterem cümleñüz bana uya mısız?” dedi. Ayıtdılar: “Belî, eger sen şu yaprak üzerine seccade salasın, çıkasın iki rek’at namaz kılursın, biz sana mutî olavuz, senden kisvet ve bi’at kabul idevüz.” didiler. Hazret-i Hünkâr tabdurı geldi, âbdest aldı, seccâdesin eline aldı, “Bismi’llâh ve bi-emri’llahi Te’âlâ.” dedi. Atdı seccâdesin, yaprak üstinde muallak durdı, Hazret-i Hünkâr çıktı, iki rek’at namaz kıldı, girü döndü, indi. Ve kangı bunı gördiler, cümlesi geldiler, Hazret-i Hünkâr öninde baş kodılar ve kisvetlerin çözdiler. Elinde Hazret-i Hünkâr bunlara *tevellâ teberrâ*¹⁵it-

dürdi, andan kisvetlerin başlarına urdı. Hemîn Şeyh Lokmân yerinde kaldı, ol dahi kisvetin getürdi, [9b] Hünkâr hazretinün önünde kodı kim Hünkâr hazreti kendü kisvetin anun başına kodı. Ve anun kisvetin şeyh Lokman aytdı: “Benüm başıma kodı yedi.” Ol dahi Hünkâr hazretinün başına kodı, ol izzet için kim andan ilm görmişdi. Nitekim Resûl hazret dimişdür kim “*Vece’aleke fi’l-ilmi ve’l-edeb ve’l-vâlid*¹⁶” didi bir kimsenün üstâdı atasıdur dimek olur. Atalık hakkıçün andan kisvet kabul eyledi. Andan sonra bir yire derildiler, aytdılar: “Yâ şeyh, bunu bu aradan uçur, yohsa bir yıl içinde hakkın eyledi nâmumuzu yıkdı.” didiler, şeyhe söylediler. Şeyh dahi bunların cevâbın kabûl eyledi. Hünkâr hazreti ol gice ibâdetden sonra bir lahza karâr eyledi, seccâdesin üstinde uyukuya vardı. Bir ün geldi kulagina, belinleni turdı, geldi. Bir ün gelür kim “Yâ Bektaş, turneglenme, Rûm evine git. Karaüyük’desana makâm virdiler.” dir. Hemân turugeldi, dosta secde itdi. Dimedi ki Rûm evi ne, kanda? Hemân revân oldı, gitdi. Bir cezire vardı Arslanlık, [10a] arslanlar korkusundan ol yol kesilmişdi. Kaçan ol araya vardı, iki arslan iki tarafından geldiler, kuyrukların salup Hazret-i Hünkâr yalandılar,iki elini iki yana uzatdı, kakdı. Ol kadem ikisi dahi taş oldılar. Andan Rûm evine yakîn gelicek aytdı: “Es-selâmü aleyke Rûm’dağı kardeşler.” didi. Rûm erenleri bir yire cem’ olup sohbet iderlerdi, Fâtıma Bacı yimek bişürürdi, taze gelindi, kalkdı üç kez tabdıgene oturdu. Andan Karaca Ahmed’i gözlerdi, oturduğu yerden indi, “Bacı kimün selâmın alursın?” didi. Fâtıma bacı aydur: “Rûm” didi. Eyle diyicek aytdılar: “Gelün, ne taraftan gelürse tâ arşa degin yolın bağlayalum, geçmesün.” didiler. Fi’l-cümle kalkdılar, arşa dek kanad kanada çatdılar, bağladılar. Çün Hazret-i Hünkâr nazar eyledi, gördi ki arşa dek yol bağlamışlar, andan Hünkâr hazreti “Yâ Allâh” didi, sıçradı, arşun sakfından aşdı. **Fi Beyâni’l-vilayet-i Sittete:** Arş-ı evvel ol vakt kim Hünkâr arşa yitişdi. Ol vakt [10b] anda melâ’ikeler gördi, bî-hadd, bî-kıyâs başlarında birer kubbe elif giyenler karşı geldiler, “Şâd geldün, yâ Hünkâr Hâci Bektaş.” didiler. Anda anların tacına âşık olmuşdi. Ol vakt kim Muhammed Mustafâ anların mi’râca çıkduğu vaktin ol feriştehler karşı geldiler, izzet ikram eylediler “Şâd geldün yâ Muhammed.” didiler. Andan Muhammed Mustafâ anların tâcına âşık oldı. Andan tâ dost hazretine yetişdi, doksan bin kelâm geçdi, otuz bin âm oldı, otuz bin hâs oldı, otuz bini beynehu ve beyne’llâh oldı, ikisi arasında sırr-ı sır oldı. Nitekim kelâmda buyurur: “*İnna’llâhe alâ külle şey’in*¹⁷ sırr-ı mübini senünle benüm aramda bir olsun.” didi, çün girü döndi; mekânı ma’lûmdur. Cebrâ’îl makâmına geldi, anda Muhammed Mustafâ’ya iki hil’at geldi, bir tac, bir hırka geldi, basdılar; aydur: “Kırklar makamında geldi, vaktâ ki kırklar makamına yetişdi, dinledi, gördi birisi İlahîden sohbet iderler, aytdı: “Aceb bunlar kimler ola?” didi. İlerü geldi, kapuyı kakdı, cevâb geldi kim kimisin benven’ didi. Aytdılar: [11a] “Bunda nebilik olmaz.” didiler. Hazret-i Resûl tefekküre vardı, derhâl Cebrâ’îl geldi, “*Rabbûke yükri’ûke es-selâmü aleyke yâ Muhammed.*¹⁸” didüğü “Rabbün sana selâm eyler.” didi, niçün tefekküre varırsın? Andan resûl aytdı: “Yâ Cebrâ’îl, bu makâm ne makâmdur, bu içerdekim kimlerdür?” didi. Cebrâ’îl aydur:

“Yâ Mustafâ, bu makâm, kırklar makâmıdır, bu içer[de]kiler kırklardır.” didi. Pes Resûl hazreti aydur: “Ya Cebra’îl ne demek gerek ki bunların kapuyı aç?” Cebra’îl aydur: “Ya Muhammed, ayıt ki garîbem, yetimem, miskînem, esîrem.” didi. Çün Muhammed Mustafâ bu cevâbı işitdi, ilerü geldi, kapuyı kakdı. Ayıtdılar: “Kimsin?” Ayıtdı: “Garîbem, yetimem, miskînem, esîrem.” didi. Böyle diyicek kapu açdılar, içerü girdi. Gör[di] ki bir tâ’ife uryân, biryân birer çukur eylemişler, bellerin[e] dek ol çukurlara girmişler, saçları (köpekleriyle/kebekleriyle) anı anmış. Andan Resûl aytdı: “Es-selâmü aleyke.” didi. Andan anlardan biri “Aleykümü’s-selâm ve rahmetü’llâhi ve berekâtühü.” didi. Andan Hazret-i Resûlün gönlinden geçdi ki “Ben Allâh’un habîbiyem, benüm selâmum birisi aldı.” diyince biri aydur: “Yâ Resûlü’llâh benden kan alıyorsun.” didi. Ben aytdum: [11b] “Neşterüm yokdur.” didüm. Bir kıbal elüme sundı, gördüm neştere benzer. Aldum, kolına kodum, kan revân oldu, cümlesinden bile akdı; biri taşra gitmiş, ol dahı kanı akdı, içerü girdi, bir bir gönülleri vardı, kangısı taşra gitse geyer giderdi, gelse çıkarur çukura girürdi. Ol taşradan gelen eşit, kapuya niçe kirdi, aydı varayum evvel kapuya geldi, sağ ayagın egdialdı, andan bunu okudu: “Bism’illâhi alâ dîni’s-selâm ve’s-selâmü alâ resûli’llâhi Allâhümme fettâhlenâ ebvâbe rahmetike ve ebvâbe fazlike¹⁹” didi. Andan ilerü geldi, sağ ayagın sol ayayı üstüne kodı, iki elin gögsine berâber dutdı, bunu okıdı: “Ellezîne yahmilûne arşen (ve men havlehû) yüsebbihûne li-hamdi Rabbihim (ve yû’minûne bihi) ve yestagfirûne’llezîne âmenû rabbenâ vesî’te külle şey’in (rahmeten ve) ilmen²⁰” didi. Andan yerine geldi bunu okıdı: “Enzilnî Münzelen mübâreken ve ente hayrû’l-münzilîn²¹.” Andan yerinden kalkdı, bir dâne üzüm terceman çekdi, andan bir taş koydılar, Resûl hazretinün önünde kodılar; mübarek barmagıyla ezdi, içdiler. Gene heman bayagı şerbet bir zerre eksilmedi. Andan bunu okıdı: “Allâhümme leke sumtû bilâ niyetin ve alâ rızkike eftartü²²[12a]ve aleyke yagfiru ve gafere li neveytu savma gaden takbele minne âmennâ ileyke ente semî’u alim.²³” andan nefes sem’ urdılar oturdukları yerden ben dahı vecde varmışam, başum salmışam, imâmem başumdan gitmiş, dilerem kim imâmem alam, geyem. Aytdılar: “Teberrük dilerdün yâ Resûlü’llâh didiler.” İmâmem yedi irişdi başıma beş kat sarardum, kesdüm kırk pâre eyledüm, kırkına virdüm. Aldılar, başlarına urdılar, ol izzetiçün kim benüm başumdan vardı. Andan sonra hazretiden iki hil’at geldi biri tâc ve biri hırka; ol hil’at Refref getürdi, Tacanı ıstıfa di az aytdı: “Elhamdü li’llâhi’llezî halakanâ bi-kudretihi ve hedeynâ bi-fazlihi ve aleynâ ve’stafâ Muhammedin halkıhi ilâ hakk u hakikatıhi ve seleme teslîmen kesiren²⁴.” Eger su’âl olunrsa ki “Ol tâc nereden geldi, Hakk Te’âlâ neden halk eyledi?” El-cevab: Didi kim Resûl “Hazret-i Tâkî dost hazretine yetdüğü vakit Hakk Te’âlâ’dan ana hitâb oldu, ismi Ahmed ile kıgruldu, ol ism-i Ahmed’den dört nesne halk eyledi; eli-finden tâc-ı elifi halk eyledi, hıdan hırka halk eyledi, mîminden muhabbet-i dîni hâsıl eyledi. Nitekim Kur’ân haber virür, “inne dînehu inde’llâhi’l-islâm²⁵.” Dâlından delâlet [12b] farz olındı. “Ye’murûne bi’l-marufi ve yenhevne ani’l-münker²⁶.” Dördin de Ahmed ismiden halk eyledi, gene Muhammed Mustafâ’ya erzân kıldı. Ol tâc başına

geydi, ol hırka egnine geydi; din-i İslam zâhir eyledi, şerî' atı yürütdi. Yaramaz yoldan yıgıdı, seyyidü'l-evvelin ve'l-âhirin oldı, muazzam, mükkerem oldı. Andan sonra geldük kırklar makâmına; kırklar Resûl hazretine bir çerâğ getürdiler, öninde kodılar, evvel fetil eylediler, egirdiler. Egirirken bunı okudılar: “*Elhamdü li'llâhi'l-lezî en arace's-semâ'e bil'llâhi râyete's-semâ'e latıyan şar bil haseni'l-fahe celilen mekşufin*²⁷.” Andan fetili sardılar, bunı okudılar: “*Yevme nede'û küllie enasin meşrabehüm bi-mâ femse ûşihî/unsihî kitâbehu*²⁸.” Emirü'l-mü'minin Ali kerreme'llâhu veche aydur: “Ben aytdum 'yâ Resûl'llâh ol çerâğı benden getürdiler ' didüm. Aydur: “Yâ Ali ol çerâğ asılmışdı, indürdiler, önüm kodılar, bunı okudılar: “*Hazâ şeceratün şerifetün yefete mübâreketi'l-âlimüne bidî'lfa talimatu'l-haseneti el-hamdü li'llâhi meliki eşkuru'l-kadîrû'l-azîzü ellezî biyedihî mefâtihtehü'l-merâ âlimu sırrı ve'l-hafâyâtı*²⁹.” Andan fetili çerâğa kondurdılar, bunı okudılar: “*Yâ eyyühe'n-nebiyyü innâ erselnâke*[13a] *şâhiden ve mübeşşiren ve nezîren ve dâ'iyen ila'llâhi (bi-iznihi) ve sirâcen münîran*³⁰.” Andan çerâğ urdılar, bunı okudılar: “*Allâhü nûrû's-semâvâti ve'l-arzı meselü nûrihî kemişkâtin fihâ misbâhun el-misbâhu ft zücâcetin ez-zücâcetu ke'ennehâ kevkübün durrıyyün yükadü min şeceratin mübâreketin zeytûnetin lâ şarkıyyatin ve lâ garbiyyetin*³¹.” Sözi muhtasar idelüm; va'llâhu âlem, andan Hünkâr hazretine dahı iki hil'at geldi, bir ol arşda gördi, tâc ile bir yeşil fermân-ı icâzet geldi. Ba'zılar aydur: “Hevâdan indi, Karaüyük'de kondı, gögercin şeklindeydi.” Andan aytdılar: “Hay yenemedük, geç-di.” didiler. Hâci dögerik dogan oldı, hevâya agdı, gördi, Karaüyük'debir bâz gögercin oturur, hevâdan kaçıldı, di indi. Diledi kim gögercin celaydı. Gögercin kalkdı, doganı avcına aldı, sıkdı, doganın aklı zâ'il oldı, bırakdı, bir zaman yatdı, aklı başına geldi, kalkdı Hünkâr hazretinin önünde secdeye düşdi. Hünkâr hazreti aytdı: “Er ere eyle gelmez.” didi. Andan kalkdı, kisvetin çevürdi, insaf dürdi. Hünkâr hazreti du'â, tekbir eyledi, kisvetin başına urdı, cemî'-i [13b] meşâyihler geldiler, özrlendiler, suçlarını dilediler. Hazret-i Hünkâr arş beyânın viricek zeyd Hünkâr hazreti cemî'-i meşâyihe piş-vâr. Anunçün kim şâhun sırrıdır, hem şerî'at muhkemdür, cemî' akvalde hem tarikat ma'lûm olındı, hem ehl-i tarike pişvârdur yolda; zirâ kim cem'-i meşâyihler anda cem' olmuşdı. Hazret-i Hünkâr aytdılar: “Ne kişisin, kimün neslisin, irşâdun kimdür?” didiler. Aytdı: “Aslum Horâsânîdür, mürşidüm Hudâ'dur.” Bu söze delil gerek didiler, Hazret-i Hünkâr yüzün yere urdı, “*fâyî nemâ tevellû fesümme vechu'llâhe*³².”, dosta secde eyledi. Hünkâr hazreti başın kaldurmadın yaşıl fermân gökden indi, önünde kondı, çün Hazret-i Hünkâr başını kaldurdı, ol dem bir elif hevâdan indi, başında kondı. Cemî'-i meşâyihler gördiler, “*Allâhümme rabbenâ*³³.” didiler, yaşıl fermânı açdılar gördiler, yaşıl varak üstünde ak hatt ile yazılmış ki “*Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm elhâmdü li'llâhi'l-lezî ce'ale kulûbe'l-ârifine münîren ve zeyyenen bi-zînetihî*[14a] *ulûmeke mahzûnetihî ve kâne alâ zâlike kadîren ve kısme'l-ma'rifeti beyne'l-ibadi bi-kaderi isti'dâdi kalilü ve kesîren*³⁴.” Çün anı gördiler ki nasib Hudâ'dandır, anı bildiler. Andın sonra cümlesi Hazret-i Hünkâr önünde baş yere kodılar, safâ nazar eylediler. Hazret-i Hünkâr bunların üzerine tekbir eyledi, “*tevellâ*

teberrâ"itdiler anıñçün piş-vâ oldı ve hem "tevellâ teberrâ"andan kaldı. Nitekim Hak sübhânehu ve te'âlâ buyurur: "Ve in tevellev kemâ tevelleytüm (min kablü) yu'azzibküm azâben elîmen³⁵." Bu âyet hakkında Hazret-i Hünkâr, Resül aleyhi's-selâm buyurur: "Evlîya'ihim etevellâ ve min atâ'ihim eteberrâ ve hüm tevellâ ve hüm teberrâ." farz sünnet oldı. Anunçün Hazret-i Hünkâr öyle aydur: "Allâh emrinde taşra olmadı, gönlini gaflet almadı, yanaluyla bahalı uzatmadı. Hak Te'âlâ dahı anı ululadı: "Ulûlihîm ve ahkemike mâlihi mâ hıfzu'l-cenâhu'l-kebîri ve'l-ayni ani'l-harâmi ve eşekat alâ zâlike min dūnihi ve istimâleti'l-huluki bi'l-kavmi ve'l-fıkli ve'l-mücâleset ehli'l-hakkı fı's-sohbetihi ma'a'llâhi fı'l-halkihi." [14b] Ve hüsn-i zânni bi'llâhi Te'âlâ Hazret-i Hünkâr gazab ehli degüldi, meskenet ehliydi kim gerekse hulk-ı şefkat iderdi, halka nasihat iderdi, kavliyle ve filiyle; zirâ kim anun irşadı Hak'dan eyledi, sohbeti Allâh ileydi, halvetde gönlini Allâh virmişdür, Allâh'dan gayrıya nazar yokdı. geldük ol elif beyânına, yüceligi Allâh'a dogrı gitmelidir, yaramaz şeriklerinden kendüyi kesmekdür, "ye'murûne bi'l-ma'rûfi ve yenhevne ani'l-münker³⁶." Ve hem elif, Allâh adıdır, elifden murâd Allâh yolında kulluk eylemekdür, "El-abdü beyne'l-hakkı ber muhkem ber dâšten tefridi en mürîdi Hak kerden." Lâmdan murâd her eşyanun murâdın virmekdür; ya'nî yüz süren her bir şey'ün gönline girmekdür, ya'nî *sınâf ve sıfâ* ve *muselman ve cühûdı* eksân ola. Hakikat nazarında degülsen, Hak bir itdi kendüyi artuk bilmeye, eksük bile "kul hâtû bürhâneküm in küntüm sadıkım³⁷." Feden murâd kendüyi fenâ eylemekdür; ya'nî kimseyle sözi gelicisi olmaya, dostlukdan ve düşmanlıktan "mûtû kable en temûtû³⁸." Zirâ bu sıfatlar Allâh'dan [15a] Hünkâr'a atâdur. Anunçün elif aña "erzâni" kaldı. Ol makbûl-i irşâddur, yolu toğrı varmaga dünyâya aldanmaya, murâdı yol varmak ola. "Ve minküm men yürüdü'd-dünyâ ve minküm men yürüdü'l-ukbâ ve minküm men yürüdü'l-mevlâ³⁹" ya'nî âyet ma'nîsi; dünyâ isteyen, dünyâya irür; âhîret isteyen, âhîrete irür, Allâh'a irür demek olur. İmdi "mefsûl"ün mîminden murâd dîn yolına muhabbetle girmekdür, "inne'd-dîne 'inde'llâhi'l-islâm⁴⁰." "Fe"sinden murâd ol yolda ana ferâhiyyet hâsil olmakdur "eyühıbbü ahedekum⁴¹." "Sin"den murâd ol yolun yaragın tamâm ide, yolında gafil olmaya, "feminhüm zâlimü'n-nefsi⁴²." Eger zâlim nefesine uyarısa "lâm"ından murâd budur ki ol yolu varyıla ve hem ol iki terk ide, bir dünyâ, bir âhîretdür, dünyâyı terk ide, âhîret yaragın gözeterek dünyâ ise külli ibâdete hubb-i dünyâ ise külli hatî'etihi zirâ bu sıfatlar Hünkâr'undur, dünyâyı terk itdi, âhîret yaragın kıldı, gördi. Ve hem ol [i]ki kapu biri şerî'atdür, biri tarikatdür. [15b] Şeriat şart-ı ân râ olmakdur. "Akîmü's-salâte ve âtevü'z-zekât ve savmü şehri ramazân tarikatü tevv ehli ulâ ve yu'imüne't-ta'âmi alâ hubbihi miskînen ve yetîmen ve asîren⁴³." Hem bu âdetler Allâh'dan Hünkâr'a atâdur. Anunçün vilâyet, kerâmet anda sâbit oldı. Hem Horâsân şâhidi hem, sırr-ı Alî'dür ve hem evliyâların kutbidür. Kendü meczûb sıfatın irmişdi, anı gören delü sanurdu. **Fî beyânî'l-vilâyet-i seb'ate:** Gendüm yolu hırmânlara ugradı, bir gün Hazret-i Hünkâr'ı gördiler, ana gülmek eylediler, aldı geldi selâm virdi, aleyke aldılar, Hazret-i Hünkâr aytdı: "Bu nedür eylügüm?" didi. Güldiler, aytdılar: "Taşdur." didiler.

Aytdı: “Taş ise taş olsun.” didi, fil-hal cümlesi taş oldu. Aytdılar andan: “Akçemüz var, filorimüz var.” didiler, öğindiler. Hünkâr varluğu aytdı: “Ol dahı taş olsun.” didi, fi'l-hâl ol dahı taş oldu, Yanladıkların bildiler, gelüp Hünkâr hazretinün ayagina düşdiler, aytdılar: [16a] “Hey sultânüm körlük eyledük.” didiler, yine meded diyüp ağlaşdılar. Hazret-i Hünkâr aydur: “Aglaman, ol bizi seven dostlar teberrük olsun.” didi, “Her kim bugdayın yudsâ er oğlu ola, her kim mercimegin yudsâ kızı ola.” didi. Her nesne ikrâr ile hâsıl oldur, münkir mahrûmdur; dünyâ ve âhiret ve hem yolu ikrâr ile gezen aldı, inkâr ile gezen yolda kaldı; zirâ Hazret-i Hünkâr Hak yolında ikrâr ile giderdi, yolu dogrı, çerâğı rüşen, kavli muhkem, şartı yakini bildirdi. Eri anunçün râh-ı güzîn oldı, hem dünyâya aldanup dünya murâdın komadı, şehvete zebûn olmadı, murâdın Allâh'dan gayrıya virmedi, anunçün adı “ehl-i terk”, “sâhibü'l-genc” oldı. Ve hem hatm-i evliyâdur, andan sonra evliyâ gelmedi ve her şeyh, her mürşid ki meşrebin düvâzdeh imâma, Ali Murtazâ, Muhammed Mustafâ'ya yetişdürmedi. Dünyâda magbûn, âhiretde mahrûmdur. Nitekim Hazret-i Resûl dimişdür: “Evliyâ'ihim etevellâ teberrâ ve men etâ'ihim teberrâ” didi. Hazret-i Hünkâr “tevellâ teberrâ” ehlidür ve hem nesli Mûsâ [16b] Kâzım'dur, sırr-ı Ali'dür, hem fakr-ı (bebben)dür, hem ehl-i cezbdür, ehl-i vilâyetdür ve kerâmet anda tamâm oldı. Vallâhu a'lem bilgil kim esrâr-ı ilahi ve âyet rivâyet olındı ahbârı nakldür kim ana şeyhlik kadimî, ezeli virmişdür. Meşhûrdur hükm-i lem yezelden âyet-i meşhur: “Kâlû semî'nâ fethen yezkurûhüm yükâlû lehüm⁴⁴” Bilgil ki öz[r] [ü] bahâne yokdur. Olar şeyhlik edebdür, anun nefsinde mektûbdur, Allâh kapusından olınmışdur “lâ tedhulûhâ ile'l-lezîne ehli'l-edeb ve'l-hulasâi'l-edeb⁴⁵” dir. Kimse bir kimseye “Gel mürid ol.” dimeye, kendü irâdetiyle gele, ana edeb, vuzû telkin ide, zirâ Hazret-i Hünkârın irşâdıyla olmuşdur. *El-edebülü vuzû'ı kulli şey'inve mevzu'ahu*⁴⁶. İmdi gerekdür şeyhde edeb tariki râst yolına envâ'ı magrifet hâsıl ide, terbiyetle tâ'at ide ve helâl yeye, kimesne hakkında söz söylemeye, murâdı yol varmak ola, kimseye gam ve melâmet degürmeye, belini berk bağlaya, Hak yolında zâhiri, bâtını yek ola, amelden [17a] yol varmakda böyle tertib eyleye. Zirâ bu irşad hünkârundur, gönlini gaflet ve fesâda virmedi; zirâ aña Hakdan münzel olmuşdur: “Velekad zere'nâ li-cehenneme kesîren mine'l-cinni ve'l-insi lehüm kulûbün lâ yefkahûne bihâ ve lehüm a'yünün lâ yübsirûne bihâ ve lehüm âzânün lâ yesme'üne bihâ ülâ'ike ke'l-en'âmi bel hüm ezallü ülâ'ike hümül-gâfilün⁴⁷.” Şeyhde altı hâssa ola; evvel, rükun ehli ola ya'nî sücud ehli ola, dili tevfik-i Hak ide ya'nî Allâh'ı hamd [ü] senâ ide; oturursa, durursa, yatsa ve uyusa gözünü gaflet almaya; zirâ bunlar Allâh'dan Hazret-i Hünkâr'a atâdur. Kavlühu Te'âlâ: “Hel etâke hadîsü zayfi İbrâhîme'l-mükrâmîn izâ dahalü aleyhi fekalû⁴⁸.” Üçinci sefer ehli ola, seccâdesinün üstinde her vakti Ka'be'de kıla ve gönüllerde melâ'ikelerle ehl-i rükûn ola, altı nesneyi bağlaya, şeyh din yolunu hâsıl ide, gözi kimesne aybın gözlemeye, diliyle kimesne aybın söylemeye, yâ nefsi kimesneye hyânetlik itmeye, gazab ehline tâc hırka [17b] harâmudur. Zirâ Muhammed Mustafâ'ya teşebbühdür, anlarda bu sıfatlar yog idi, bu nesnelere Hünkâr hazretinde

atâdur. *Ya'lemü hâ'inete'l-a'yüni ve mâ tuhfi's-sudûr*⁴⁹. Kimseye ayb itmedi, mesâvî söylemedi ve bühtân eylemedi ve Hakk Te'âlâ'yı sevdi. *Eyühubbü ehadüküm en ye'küle lahme ahîhi meymen*⁵⁰ Belini bağladı, vücûdını sakladı, zînâdan nefsi dilegin virmedi. *Ve'llezîne hümm lifürûcîhim hâfîzûne illâ 'alâ ezvâcîhim ev mâ meleket eymânühüm fe-innehüm gayrû melûmîn*⁵¹. Allâh katında bu hulklar hoşdur, zîrâ bunlar Allâh'dan Hünkâr'a atadur. Ol vücûd kim ol azîz virmişdi, kimesneye müyesser olmadı. Acı ta'âmdan kendüyi kendi men eylerdi ve kelaâdan kendüyi kesdi, Hak tarafından gayrıyla bâzârı yog idi. Hak Te'âlâ anun adını "Hüdâvendigâr-ı Kutb-ı Âlem Fahr-ı Benî Âdem" didi. Evvel şeyh Hâcî Bektaş Horâsânî'dür, ehl-i terk ve sâhib-i genc idi. "Hüdâvend-i Âlem" anun hakkında hazretten sunuldu, anun meşâyihliğine. Nitekim Hak Çalap [18a] diyüpdür. *El-muhakikîne kutbü'l-ârifîne veliyu'llâhi fi'l-arzî âlimu zâhiru ve'l-bâtinu sâhibü'l-keşfi'l-kerâmeti evliyâ*⁵². Ol evliyânun sırrı zuhûra geldi, Hünkâr Hâcî Bektaş şol kaç oğlu dünyâda orundılandı evvel Eylik İmrici geldi, andan Umur başa (Temurtaş olmalı) geldi, anda Mürsek (Mürsel olmalı) Bâlî geldi, andan İskender Çelebi geldi, andan Hızır Bâlî geldi, andan Yûsuf Bâlî geldi, andan Resûl Çelebüm geldi, andan Hızır Bâlî Mahmûd Çelebüm geldi, Resûl Çelebinden geldi. *Ârâmu'llâhi tevfikahu ve ömre zîdetehu*. Ve bu evladı kim geldiler, Hünkâr Hâcî Bektaş rahmetü'llâhi aleyh nefis ile ve şehvet ile degüldür, hep nazarı bâtinîdür, du'âsı müstecâbdur. Cümle meşâyihlerün güzînidür, dünyâya dört yüz kırk meşâyih gelmişdür, dört yüz kırk dördü orundılandı, güzîn oldı. Dört yüzden kırk dördü gene orundılandı, güzîn oldı, bunlara vilâyet, kerâmet hâsıl oldı, gayrısına olmadı. Bu kırk dördten dahı dördü güzîn oldı, bunların sonrası [18b] sünûk hâsıl oldı. "Yessera'llâhü fi'llâhi" bunlara nasib oldı, bunlara degen nasib gayrısına degmedi. Bu dördten dahı Hazret-i Hünkâr güzîn oldı, zîrâ "tevellâ teberrâ" buna nasib oldı. Ve hem "tevellâ teberrâ"dur, ehlidür, hatm-i evliyâdur, hatm-i evliyâ anda tamâm oldı ve her şeyh ve her mürşid kim "tevellâ teberrâ" itmedi anun şeyhliği makbul degüldür, hem gâlib katında maglûbun erkâmı dürüst degüldür, gâlib oldur bâligi müfret ola. "İnne bâligi emruhu izâ erâde kad ce'ale'llâhu bi-küllî şeyin kadîr"⁵³. Sâhib-i mâ rifet ola, şerî'ati muhkem ola ve tarikatden haberdâr ola ve mâ rifetden kutb ola, hakikatden hâl bile va'llâhu a'lem akli kavî olup gönülde hâl bilene yokdur, tabidür yoksa Hazret-i Hünkâr'un sırrına vâkıf ve hâline ne akl yiter ve ne didi duyar, akli irmegeledolanmaga bu kadar tapdurur vallâhu a'lem bu kadar mâ rifet ola pâdişâhun lutf [u] keremidür, hem ol gerçek erüñ himmeti [19a] ve hidâyetidür. Bu za'îf, hakîr, fakîr, Turak seyyid, o serverün mevlûdına meşgûl eyledi, şâ[h]-ı Horâsân yohsa ne haddi ve ne hâli olaydı. Turak seyyidün bu kadar kelâm didi. ol erün himmeti, Allâh'un inâyeti olmasa. İlâhî, rahmet it ana, yakinde du'â kim kıla turgıl hakkında. Mevlûd-ı Hünkâr Hâcî Bektaş ölmez sanı tamâm oldı elhamdü li'llâh. Hasan Baba Sultân'a gene kendi dervîşi yâdigâr yazdı. Tâ kim andan sonra okuyana ve yazana rahmet ve magfîret ola.